

Očuvanje okoline počinje od tvoje okoline

IMPRESUM

Naziv djela: SAŽETAK VOLONTERSKIH AKTIVNOSTI NA PROJEKTU
«OČUVANJE OKOLINE POČINJE OD TVOJE OKOLINE»

Autor: Udruženje «MALI SVIJET»

Izdavač: Udruženje «MALI SVIJET»

Godina izdanja: 2020. godina

Dizajn i štampa: 3A PRINT STUDIO Sarajevo

O udruženju

Udruženje „Mali svijet“ je nestranačko, nevladino, neprofitno udruženje. Registrovano je 2016 godine upisom u registar kod Ministarstvu pravde BiH, udruženje ima svojstvo pravnog lica te slobodu djelovanja na cijelom području Bosne i Hercegovine. Lice ovlašteno za zastupanje udruženja je Muhidin Čardaković, Predsjednik Udruženja. Udruženje ima više ciljeva od kojih je glavni Ekologija – zaštita životne sredine.

Udruženje nema redovne izvore finansiranja.

Udruženje Mali svijet

FB - mali svijet

www.malisivjet.ba

info@malisivjet.ba

O projektu

Projekt „Očuvanje okoline počinje od tvoje okoline“ je prvi projekt koje je udruženje „Mali svijet“ realizovalo na području općine Vogošća. Projekt je realizovan u 3 škole na području općine Vogošća i to: Osnovna škola „Mirsad Prnjavorac“, Osnovna škola „Zahid Baručija“ i SŠC Vogošća.

Projekt je podržan u saradnji sa Općinom Vogošća u okviru - Regionalnog programa lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu – ReLOaD koji finansira Evropska unija (EU), a provodi: Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP).

Učenici su kroz niz teoretskih predavanja usvojili znanja o ekologiji i zaštiti životne sredine, a na praktičan način sadnjom ukrasnosnog drveća – tuja uljepšali dvorišta škola te postavili kante za otpad, kao i table sa ekološkim porukama. Ovim projektom zasađeno je 90 tuja, postavljeno 9 kanti za otpad te postavljeno 6 tabli sa ekološkim porukama u krugu dvorišta navedenih škola.

Likovno – literarnim radovima na temu ekologije učenici su iskazali svoju kreativnost. Mišljenja smo da je ovaj projekt bio izazov za nas članove udruženja, te se zahvaljujemo svima koji su nas podržali.

Sticanje novih znanja o ekologiji ima pozitivan uticaj na odgojne odlike mlade populacije, širenje novih prijateljstava, te u konačnici formiranje zaljubljenika prirode i očuvanje iste. Biće nam drago ako smo u tome djelimično uspjeli.

Vaš Mali svijet

Naša misija

Udruženje “Mali svijet” je nevladina, neprofitna organizacija, koja teži izgradnji i jačanju civilnih inicijativa i građanskog društva u lokalnoj zajednici na demokratskim principima, principima tolerancije, te aktivnim i odgovornim zalaganjem u društvenim događajima. Rad na ekološkoj edukaciji mladih i podizanju svijesti građana, kako bi se oni odgovorno ophodili prema životnoj sredini, što je od vitalnog značaja i predstavlja osnovnu kariku u mehanizmu uspostavljanja održivog razvoja i očuvanja prirodnih resursa. Iskoristiti sve potencijale lokalnih zajednica u ruralnim područjima da bi ona postala atraktivno mjesto življenja. Razviti resurse za podršku i osnaživanje mladih kako bi realizovali vlastite potencijale i imali jednake ekonomske i društvene mogućnosti.

Naša vizija

Vizija Udruženja “Mali svijet” je čistija i zdravija životna sredina, veći stepen izgrađivanja nove ekološke svijesti, život i rad u ekološki prihvatljivom okruženju. Učinimo ruralna područja konkurentnim mjestom življenja. Udruženje ima viziju da mladi žive zdravo, da budu uspješni i kreativni, solidarni, i da doprinose održivom razvoju.

Osnovni ciljevi, Udruženje „MALI SVIJET“

- 1. zalaganje za unapređivanje programa i edukacija mladih o značaju zaštite okoliša, očuvanju prirodnih ljepota i turističkih potencijala;*
- 2. pružanje podrške razvoju i promocija seoskog turizma i očuvanje posebnih oblika turizma kao što su (lov, ribolov, pčelarstvo, ruralni razvoj, poljoprivrednim proizvođačima zdrave hrane);*
- 3. rad na čuvanju i unapređenju prirodnog, kulturnog i etnološkog naslijeđa u svrhu promocije očuvanja istinskih vrijednosti društva;*
- 4. rad na organizaciji istraživanja koja se odnose na politički, ekonomski, socijalni i humanitarni rad;*
- 5. rad na javnom zalaganju promjena navika glede korištenja i čuvanja prirodnih resursa i kao postupanja sa otpadnim materijalima;*
- 6. zalaganje za pružanje informacija o mogućnostima za zapošljavanje i samozapošljavanje;*
- 7. pomoć pri organizovanju kulturnih manifestacija ciljem javnog prezentiranja vrijednosti u domenu nasljeđa, kulture, ekologije, turizma, ugostiteljstva i hotelijerstva;*
- 8. rad na prikupljanju naučne i stručne literature u oblasti zaštite okoliša kao i održivog razvoja u svrhu ostvarivanja ciljeva i djelatnosti Udruženja, u skladu sa Zakonom;*
- 9. pomoć u organizovanju volonterizma s ciljem aktiviranja mladih u aktivnostima razvoja lokalne zajednice za čišćenje i zaštitu prirode, pošumljavanje i ozeljenjavanje ugroženih dijelova naselja i njihove okoline;*
- 10. pomoć i podrška zapošljavanju mladih potencijala;*
- 11. izdavanje povremenih i stalnih publikacija, časopisa, brošura, letaka u cilju ostvarivanja djelatnosti Udruženja, u skladu sa Zakonom;*
- 12. organiziranje seminara i okruglih stolova u svrhu ispunjenja ciljeva i djelatnosti Udruženja, u skladu sa Zakonom;*
- 13. saradnja sa univerzitetima, školama, istim ili sličnim udruženjima kao i drugim organizacijama u BiH i u inostranstvu;*

Srednjoškolski centar Vogošća

U Srednjoškolskom centru Vogošća održana je završna radionica “Očuvanje okoline, počinjje od tvoje okoline”, koju provodi Udruženje “Mali svijet” u sklopu ReLOaD projekta.

Naime, Udruženje “Mali svijet”, u sklopu pomenutog projekta, nastoji da poboljša i ojača ekološku svijest. Ekološka svijest kod djece i omladine se razvija u procesu odgoja i obrazovanja, a najvažniji faktor je svakako škola. Učesnici su kroz crteže izrazili svijest o zagađenju okoline, a potom je izabran najbolji likovni rad koji će se takmičiti sa radovima iz preostale dvije škole učesnice ovog projekta.

Proglašenje pobjednika i završna svečanost će biti upriličena u Općini Vogošća u februaru.

Učesnicima su uručene i zahvalnice za sudjelovanje u radionici.

U okviru projekta „Očuvanje okoline počinj od tvoje okoline“ predstavnici Udruženja „Mali svijet“ su sa učenicima SŠC Vogošća u dvorištu škole zasadili 30 tuja, postavili kante za otpad i table sa ekološkim porukama.

Da je ovo odličan način da se aktivno sudjeluje u procesu očuvanja i uljepšavanja dvorišta ističu i učenici SŠC Vogošća.

Društveno-koristan rad predstavlja poseban oblik odgojno-obrazovnog rada planiran godišnjim programom rada škole, koji podrazumijeva uključivanje učenika i zaposlenika škole u humanitarni ili korisni rad.

Cilj sadnje ukrasnog grmlja usmjeren je ka jačanju svijesti i pozitivnom odnosu učenika prema prirodnom i društvenom ambijentu u kojem živimo, te domovini Bosni i Hercegovini u cjelini.

Ekologija grč. riječ – oikos – mjesto, kuća, dom, stanište i logos = nauka, učenje.

Ekologija je relativno mlada nauka koja se bavi proučavanjem odnosa živih bića i njihove sredine.

Njemački prirodnjak Ernest Hekel je prvi u prošlom stoljeću upotrijebio termin ekologija.

Stvarnim tvorcem moderne ekologije treba smatrati Čarlsa Darvina – osnivača učenja o organskoj evoluciji.

Ekologija je u vezi sa brojnim biološkim disciplinama - genetikom, fiziologijom. Nezabirlazna veza je ekologije sa evolucijom, tj evolucionom teorijom.

Ekosistem je integralna cjelina koja u sebe uključuje biocenozu – životnu zajednicu i biotop (naseljen prostor) stanište. Biocenoza i biotop su komponente ekosistema. One se ne mogu zamisliti kao odvojeni sistemi, već su povezani uzajamnim odnosima i djelovanjima ekoloških faktora.

Biocenozu ili životnu zajednicu možemo definirati kao grupu biljaka i životinja – živi dio sistema koje se nalaze u jednom biotopu - neživom dijelu ekosistema.

Biotop ili životno stanište grč. topos mjesto je prirodni dom – naseljen prostor grupe živih bića ili jedne jedinke.

Biosfera je sloj zemlje uključujući okene i mora koji je nastanjem živim bićima, omeđen gornjim atmosferskim slojem – gornja granica biosfere i donjim prvim slojem nenaseljenih stijena - donja granica biosfere.

Populacija je grupa jedinke iste vrste koja u određeno vrijeme naseljavaju neko stanište i koje su međusobno povezane nizom odnosa – prije svega razmnožavanjem.

Biodiverzitet - ili biološka raznovrsnost predstavlja raznovrsnost svih živih bića na planeti Zemlji, odnosno sveukupnost - gena, genetički diverzitet, vrsta - diverzitet vrsta i ekosistema - ekosistemski diverzitet. Ekosistemski diverzitet predstavlja raznovrsnost staništa, biocenoza kao i svih procesa koje vrše organizmi u sklopu ekosistema.

Crvena knjiga - Opstanak mnogih biljnih i životinjskih vrsta danas je ugrožen, mnoge se nalaze pred iščezavanjem a veliki broj je zauvijek nestao. Evidentiranjem ugroženih vrsta flore i faune bave se crvene knjige. To su naučno stručne publikacije kojima su navedene sve vrste organizama koje podliježu zaštiti prema međunarodnoj klasifikaciji stepena ugroženosti = vrste pred istrebljenjem, vrste u opasnosti od istrebljenja, ranjive, rijetke vrste.

Pjesma o prirodi

*Kako li samo olako prihvaćamo to što šuma izlista
i svojim očaravajućim zelenilom oduzima dah promatrača,
ili to što planinski potok svojom čudesnom bukom remeti spokoj tišine.*

*Kako li samo olako prihvaćamo to što sunce izlazi svakog jutra,
i svojim čarobnim zracima donosi život svemu pod nebom,
ili to što mjesec na nebu svojim tihim odbleskom razbija okove tame.*

*Kako li samo olako prihvaćamo to što se more talasa,
i svojom moćnom silinom razbija stijene,
ili to što povjetarac s mora priča svoju priču beskrajne svježine.*

*Kako li samo olako prihvaćamo nebeski zrak
koji se s planina ruši svježinom proljetnog jutra.
Ili to što dišemo i gledamo svu ljupkost
prirode koju nam Stvoritelj daje.*

OŠ „Zahid Baručija“

U OŠ "Zahid Baručija" održana je radionica "Očuvanje okoline, počinje od tvoje okoline", koju provodi Udruženje "Mali svijet" u sklopu ReLOaD projekta. Učenici su kroz likovne i literarne radove istakli probleme i izazove naše planete Zemlje. Također, učenici su istakli da je za planetu Zemlju važno da mlade generacije budu ekološki osviješćene, osnažene i aktivne u svojim zajednicama.

U okviru projekta „Očuvanje okoline počinje od tvoje okoline“ predstavnici Udruženja „Mali svijet“ su sa mladim ekolozima OŠ „Zahid Baručija“ u dvorištu škole zasadili 30 tuja, postavili kante za otpad i table sa ekološkim porukama. U praktičnom radu, sadnji ukrasnog drveća tuja, učenici su uživali, a potrebne instrukcije su dobivali od predstavnika „Malog svijeta“, nastavnika i direktora škole.

Inače, ekološka sekcija ove vogošćanske škole tokom cijele godine provodi brojne ekološke projekte sa ciljem očuvanja životne sredine, ali i uljepšavanja prostora koji nas okružuje. Iako su mladi, vogošćanski ekolozi znaju kako se razdvaja otpad i šta je reciklaža. Znaju da je i školsko dvorište mnogo ljepše kada ga krase različite vrste cvijeća i ukrasnog grmlja.

U OŠ "Zahid Baručija" održana je završna radionica "Očuvanje okoline, počinje od tvoje okoline", koju provodi Udruženje "Mali svijet" u sklopu ReLOaD projekta. Učenici su birali najbolje likovne radove te su istim uručene i zahvalnice na učestvovanju u projektu.

Zrak - uvod i osnovni zagađivači zraka

Zrak je smjesa različitih gasova. Zrak u zemljinoj atmosferi je sačinjen od približno 78 % nitrogena i 21 % oksigena. Zrak takođe sadrži mali procenat drugih plinova kao što su karbon dioksid, neon i hidrogen. Ljudi i životinjama i biljkama je potreban zrak kako bi živjeli. Ljudi udišu zrak i time uzimaju oksigen iz zraka, a izbacuju karbon dioksid. Kada ljudi i životinje dišu oni izbacuju gas koji nema mirisa CO₂ karbon dioksid. Biljke koriste ovaj gas i pomoću sunca stvaraju hranu i oksigen. Ovaj proces se zove fotosinteza. Ona količina karbon dioksida koju proizvode ljudi i životinje je dobra jer omogućava biljkama da se hrane i žive. Ali automobili i fabrike na primjer proizvode ogromnu količinu karbon dioksida. Sada ga u atmosferi imamo previše i on utiče na globalno zagrijavanje, topljenje leda na polovima, pretjerane suše.

Definicija zagađivača vazduha

Svjetska zdravstvena organizacija definira aerozagađenje kao kontaminaciju hemijskim, fizičkim ili biološkim sadržajem koja ugrožava normalne karakteristike atmosfere.

Treba istaći da postoje prirodni i vještački uzroci zagađenja zraka. Prirodni su mnogo rjeđi i to su erupcije vulkana i šumski požari. Vještački su česti a uzrokuju ih automobili, zagrijavanje kuća, proizvodnja energije iz neobnovljivih izvora energije poput uglja, nafte ili prirodnog gasa, industrija i fabrike i poljoprivrednih procesa. Ovaj negativan uticaj općenito na okoliš nazivamo antropogeni - tj. uticaj čovjeka na zagađenje okoliša.

Najvažniji zagađivači zraka

CO - Karbon monoksid. Izvor je transport. Industrija koja koristi plin i lož ulje. Grijanje na plin i lož ulje. Izaziva različite kardiovaskularne smetnje, ulazi u krvotok, umanjuje količinu oksigena koji ulazi u ljudske organe. Može izazvati smrt ukoliko je koncentracija previsoka.

S02 I S03 - Sumpor oksidi. Izvor su industrija koja koristi ugalj i lož ulja. Grijanje ugljem i lož uljem. Elektrane koje koriste ugalj, lož ulje ili plin. Iritira disajne puteve. Uzrokuje kardiovaskularne bolesti .

NO i NO2 - Nitrogen oksidi. Izvor su transport. Grijanje lož uljem ili plinom. Industrija i elektrane. Iritira oči i disajne puteve, izaziva bolesti krvotoka, uzrokuje fotohemijski smog.

CO2 - Karbon dioksid. Izvor je transport, rafinerije nafte i lož ulja. Uopšteno paljenje i sagorijevanje. Toksičan u visokim koncentracijama. Uzrokuje fotohemijski smog.

Prizemni ozon - Uzrokuje ga fotohemijski smog. Izaziva naročito velike respiratorne probleme, posebno osobama koje pate od astme.

Čestične tvari – hemijski procesi, sagorijevanje goriva poput uglja, drveta, dizela. Industrijski procesi. Proces u poljoprivredi. Čestične tvari mogu izazvati oštećenja respiratornog, kardiovaskularnog sistema, CNS - centralnog nervnog sistema. Mogu izazvati i oštećenja reproduktivnog sistema. Dugoročno mogu izazvati smrt.

Indeks kvalitete zraka AQI - Air quality index-nam govori koliko nam je čist ili zagađen zrak. Odnosi se na zdravstvene probleme osoba odmah ili nekoliko sati nakon što je osoba udisala zrak. Računa se za pet zagađivača - prizemni ozon, lebdeće čestice PM, karbon monoksid, sumpor dioksid i nitrogen dioksid. Vrijednosti zagađenja zraka generalno ispod 100 su prihvatljive, a vrijednosti iznad 100 su potencijalno opasne za stanovništvo. Indeks kvalitete zraka kreće se od 0 do 500.

Efekat staklene bašte - Sunce emituje energiju raznih talasnih dužina, dobar dio toga stigne do Zemljine površine, doprinosi stvaranju i održavanju svog života na Zemlji, a dio tog zračenja biva potom emitovan u Svemir i priroda je u ravnoteži. Ako se nešto zadrži od tog zračenja ravnoteža se kviri i pri tom nastaju problemi. Ono što zadrži zračenje je poznato pod nazivom gasovi staklene bašte a problemi koji nastaju su poznati pod nazivom globalno zagrijavanje.

U cilju smanjenja klimatskih promjena u Japanskom gradu Kyotu je potpisan protokol .

Protokol iz Kyota je otvoren za potpisivanje u Japanskom gradu Kyotu u oranizaciji konvencije Ujedinjenih naroda za klimatske promjene 11.12.1997. Za njegovo stupanje na snagu je bilo potrebno da ga ratificira najmanje 55 država i da države koje su ga ratificirale čine najmanje 55% zagađivača. To se dogodilo 16.02.2005. kada je protokol ratificirala Rusija. Protokolom se smanjuje ispuštanje šest stakleničkih plinova - ugljičnog dioksida, metana, dušikovog oksida, fluoriranih ugljikovodika, perfluoriranih ugljovodika i heksafluorida. U posljednjih nekoliko desetljeća koncentracije stakleničkih plinova u atmosferi povećale su se zbog izgaranja fosilnih goriva u industriji, prometu što je pridonijelo globalnom zagrijavanju i klimatskim promjenama.

Kako smanjiti zagađenje zraka?

- Pošumljavanje je jedan od efikasnih načina, jer se danas pouzdano zna da su šume pluća Planete Zemlje - odnosno prečišćivači zraka.*
- Zabrana individualnih ložišta – prvenstveno na ugalj.*
- Zabrana saobraćaja za vozila sa nižim ekološkim normama - prvenstveno dizel motori.*
- Zabrana gradnje stambenih zgrada u zonama u kojim to nije predviđeno - jer to prvenstveno utiče na smanjenje struje vjetrova i i prozračivanje kotlina i dotoka čistog zraka.*
- Prelazak na alternativne izvore zagrijavanja - struja, parno grijanje.*
- Uvođenje strožijih ekoloških standarda za termoelektrane.*
- Zabrana loženja otpada u domaćinstvima i divljim deponijama.*
- Uvesti sisteme za bolje odlaganje otpada - klasifikaciju a takođe i reciklažu.*
- Edukacija djece i omladine jer se oni mogu uključiti u niz aktivnosti.*
- Publikovanje raznih edukativnih sadržaja za stanovništvo - brošure, priručnici, edukacija putem medija.*

Značajni ekološki datumi

- 02.februar** *Međunarodni dan zaštite močvarnih područja/World Wetlands Day*
- 21.mart** *Svjetski dan šuma/International Day of Forests*
- 22.mart** *Svjetski dan voda/World Water Day*
- 22.april** *Svjetski dan planete Zemlje/Earth Day*
- 14.maj** *Međunarodni dan ptica/Migratory Bird Day*
- 22.maj** *Svjetski dan biodiverziteta/International Day for Biological Diversity*
- 24.maj** *Evropski dan nacionalnih parkova/European Day of Parks*
- 05.juni** *Svjetski dan zaštite okoliša/World Environment Day*
- 11.juli** *Svjetski dan populacije/World Population Day*
- 28.juli** *Dan zaštite prirode/World Nature Conservation Day*
- 16.septembar** *Dan zaštite ozonskog o motača/International Day for the Preservation of the Ozone Layer*
- 25.septembar** *Svjetski dan rijeka/World Rivers Day*
- 03.oktobar** *Međunarodni dan zaštite staništa/World Habitat Day*
- 04.oktobar** *Dan zaštite životinja/World Animal Day*
- 16.oktobar** *Svjetski dan hrane/World food Day*
- 10.novembar** *Dan nauke/World Science Day for Peace and Development/WSDPD*
- 5.decembar** *Svjetski dan tla/World Soil Day*
- 11.decembar** *Međunarodni dan planina /International Mountain Day*

OŠ „Mirsad Prnjavorac“

U okviru projekta „Očuvanje okoline počinje od tvoje okoline“ predstavnici Udruženja „Mali svijet“ su da mladim ekolozima OŠ „Mirsad Prnjavorac“ u dvorištu škole zasadili trideset tuja, postavili tri kante za otpad i dvije table sa ekološkim porukama.

Doprinos uljepšavanja prostora koji okružuje učenike koji pohađaju ekološku sekciju u OŠ „Mirsad Prnjavorac“ provode brojne ekološke projekte s ciljem očuvanja životne sredine, a potrebne instrukcije su dobivali od predstavnika „Malog svijeta“, nastavnika i direktorice škole.

Sadnjom ukrasnog drveća tuja, ovi mladi ekolozi doprinijeli su poboljšanju, tačnije ljepšem izgledu dvorišta koje ih okružuje.

Školsko dvorište sada izgleda mnogo ljepše, krasi ga različite vrste cvijeća i ukrasnog grmlja, a što je najvažnije i osmijesi na licima ovih učenika, a sigurno i budućih generacija.

U OŠ "Mirsad Prnjavorac" održana je završna radionica "Očuvanje okoline, počinje od tvoje okoline", koju provodi Udruženje "Mali svijet" u sklopu ReLOaD projekta. Učenici su birali najbolje likovne radove te su istim uručene i zahvalnice na učestvovanju u projektu.

Naša pluća

Priroda je naš dom i svaki list je nečiji krov. Zlatno drvo i pažljivo vezeni mozaik šarenih cvjetova nije ničij rob. Ti vezeni cvjetovi i ptičij letovi su naša radost, sitnice koje nam vraćaju naduu život i osmjech na lice. To je priroda, a i mi smo priroda. I mi dišemo. Naša pluća nisu lijepa i šarena kao pluća naše planete, šume. Šume su nešto najdragocjenije što čovjek ima. Pune su života. Priroda je toliko milostiva i gostoljubiva prema nama bila, da nas je sve primila. Sve nas je prigrllila i svi smo se osjećali ugodno i udobno ... prihvaćeno. Ona nam nije zadavala udarce, a mi njoj jesmo. I dan danas, i upravo sada, u ovome trenutku mi je uništavamo i nanosimo joj bol. Priroda je bila prije nas, ona nas je stvorila, a ostat će i poslije nas da živi i diše. Priroda može bez nas, ali mi ne možemo bez nje.

Pluća čovjeka i prirode možda neizgledaju isto, ali i jedna i druga dišu. I jedna i druga halapljivo se bore i grabe poslednji dašak čistog zraka kojeg je iz dana u dan sve manje. Bez čistog zraka, pluća se gase i umiru.

Čuvajmo našu planetu i prirodu jer je to jedini način da opstanemo i spasimo čovječanstvo od nestanka.

Citati o ekologiji

"Ništa manje ne volim čovjeka, ali radije imam prirodu"

Lord Byron

"Priroda je jedina knjiga koja na svim listovima nudi mnogo sadržaja"

Goethe

"Priroda nije ništa drugo nego zagonetna pjesma"

Montaigne

***"Tek kada posljednje drvo bude posječeno,
Kada posljednja rijeka bude zatrovana,
I kada posljednja riba bude ulovljena,
Tek tada ćete shvatiti, da se novac ne može jesti"***

Proročanstvo Cree Indijanaca

Projekat finansira
Evropska unija

*Empowered lives.
Resilient nations*

Ovaj priručnik izrađen je u okviru projekta "Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu (ReLoaD)", koji finansira Evropska unija (EU), a implementira Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH. Sadržaj ove publikacije, kao i nalazi prikazani u njoj, isključiva su odgovornost Udruženja «MALI SVIJET» i ni na koji način ne odražavaju stavove Evropske unije (EU), niti Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP).